

Danas

51.

FILMSKI SUSRETI

od 20. do
26. avgusta

Lazar Ristovski, dobitnik nagrade „Pavle Vuisić“ za izuzetan doprinos umetnosti glume u domaćem igranom filmu

PRIZNANJA

Trudiću se da ne pokvarim ovo dosad

Nagrade od kolega su najdraže i imaju najveću težinu. To je kao kad vam pekari priznaju da pravite najbolje đevreke. Nadobijao sam se nagrada, ali me još uvek raduju jer su one ipak neko merilo kvaliteta i uspeha. Kod nas su pojmovi popularnosti i uspeha pomešani, tako da su nagrade neki reper da se ta dva pojma razgraniče. Ova nagrada je ujedno i priznanje za moj celokupni rad na filmu dosad, a od sada ću se truditi da ne pokvarim ovo dosad – prva je reakcija Lazara Ristovskog na informaciju da je ovogodišnji dobitnik nagrade Pavle Vuisić za izuzetan doprinos umetnosti glume u domaćem igranom filmu. Priznanje će mu biti uručeno večeras na otvaranju 51. Filmskih susreta u Nišu, nakon čega će uslediti projekcija novog filma Miloša Radovića *Dnevnik mašinovođe*, u kome Ristovski glumi glavnu ulogu.

Ristovski je rođen 26. oktobra 1952. u Ravnom

Selu. Završio je *Učiteljsku školu* u Somboru, a glumu diplomirao na *Fakultetu dramskih umetnosti* u Beogradu. Odigrao u pozorištu više od 4.000 predstava. Igrao je u više od 60 filmova, televizijskih serija, televizijskih drama, većinom u glavnim ulogama.

Sjajne kreacije je ostvario u filmovima *Hajka* (1977), *Svetozar Marković* (1981), *Igmanski marš* (1983), *Tako se kalio čelik* (1988), *Original falsifikata* (1991), *Tito i ja* (1992), *Podzemlje* (1995), *Balkanska pravila* (1997), *Bure baruta* (1998), *Belo odelo* (1999), *Bumerang* (2001), *Mali svet* (2003), *Pad u raj* (2004), *San zimске noći* (2004), *Sveti Georgije ubiva aždahu* (2009)... Igrao je i van granica Srbije – *Kralj lopova* i *Druga žena...* Kao reditelj i producent snimio je filmove *Belo odelo* i *Bele lavove*. Producirao je još deset filmova. Vlasnik je producenckeske kuće *Zilion Film*.

Najpoznatije pozorišne predstave u kojima je igrao su Šekspirov *Hamlet* u režiji

Nagrade Filmskih susreta

Žiri Filmskih susreta dodeliće osam zvaničnih festivalskih nagrada. Glavnu nagradu, *Gran pri Naissa*, za najbolje glumačko ostvarenje na festivalu, pratiće i novčani iznos od 250.000 dinara. Uz nagradu *Carica Teodora*, za najbolju žensku ulogu, i *Car Konstantin*, za najbolju mušku ulogu, dodeliće se iznos od po 200.000 dinara. Laureati *Povelje za izuzetnu žensku i mušku ulogu* dobiće i po 150.000 dinara. Uz nagradu za najbolju žensku i mušku epizodnu ulogu, i nagradu za *debitantsku ulogu* biće dodeljen i novčani iznos od po 100.000 dinara. Novčani iznosi nagrada identični su kao prošle godine.

oskarovca Jiržija Mencla na dubrovačkim letnjim igrama, *Dugo putovanje u Jevropu* Stevana Koprivice, *Amadeus* Pitera Šefera u režiji Paola Mađelija, *Luda* u režiji Slobodana Unkovskog, *Mrešćenje šarana* Ace Popovića, *Original falsifikata* Radeta Radovanovića, *Mala Radoslava Pavlovića*, *Urnebesna tragedija* Dušana Kovačevića. Igrao je i u predstavama *Don Žuan*, *Mušica*, *Mara Sad*, *Venčanje...* Napisao je i dva romana – *Belo odelo* i *Kako sam dobio Oskara*.

Dobitnik je bezmalo svih nagrada u Srbiji i bivšoj SFRJ – *Zlatne arene* u Puli, *Gran prija Naissa* i *Cara Konstantina* u Nišu, *Viteza srpske glume*, *Zlatnog viteza*, *Zlatne mimoze* u Herceg Novom, *Joakima Vujića*, *Kristalne prizme*, *Zlatnog ćurana*, nagrade *Živojin Žika Pavlović*, nagrade *Fripresci*, *Sterijine nagrade*, nagrade za glumačku bravuru *Zoran Radmilović*, *Oktobarske nagrade* grada Beograda...

Tradicija, ali ona dobra

Ovih dana je počela da pada kiša. Kažu da za vreme Filmskih susreta neće padati. Nije to moguće, mora, to je tradicija.

Ovogodišnji Filmski susreti Niš, 51. po redu, počće danas i trajaće do 26. avgusta. Predsednica žirija, glumica Sloboda Mićalović, tradicionalno će od gradonačelnika Niša primiti *ključeve grada*, a Niš će tih dana biti glumački grad. Žiri, u kojem su osim nje i glumci Kalina Kovačević i Tanasije Uzunović, na kraju festivalskog *praznika* dodeliće kolegama osam zvaničnih festivalskih nagrada.

U zvaničnom programu biće prikazano 12 filmova, od kojih tri premijerno. Glumcu Lazaru Ristovskom biće uručena nagrada *Pavle Vuisić* za izuzetan doprinos glumi u domaćem igranom filmu. Festival će, prema očekivanju organizatora, posetiti više od 100 glumaca. Prva dobitnica nagrade *Pečat grada*, koja obezbeđuje glumcu da postane *počasni građanin Niša*, i koja je ustanovljena ove godine na predlog grada, jeste glumica Dušica Žegarac.

Pozivi za dolazak u Niš poslati su glumcima sa ex-yu prostora, među kojima Radetu Šerbedžiji, Radku Poliču, Mileni Župančić i Meti Jovanovskom. Spekuliše se da će posle dužeg perioda festival posetiti i Žarko Laušević...

A sve je počelo daleke 1966. Direktor niškog *Slavica filma* Stanko Tasić tada je otišao u beogradski *Morava film* kako bi zatražio pomoć u organizaciji *Male Pule*, koja je trebalo da bude repriza Pulskog festivala po gradovima Srbije. Kosta Carina, jedan od najobaveštenijih filmskih radnika tog vremena, predložio je da se umesto puke kopije *Pule* napravi originalni festival glumačkih ostvarenja. Grad Niš je, tada, zajedno sa *Udruženjem filmskih glumaca Srbije*, postao njegov organizator.

Dosadašnji život Filmskih susreta sazdan je – kao i svaki život, od niza uspona i padova. Pojedina njegova izdanja vrvila su od antologijskih jugoslovenskih filmova sa vanrednim glumačkim rolama, a bivalo je i perioda kad su mediji beležili festivalsku zastarelost, zamor, politizaciju, kič, vašarsku atmosferu ili afere. Najteže je bilo u godinama raspada zemlje, ratnih 90-ih, kad su na festival prestali da dolaze glumci sa ex-yu prostora, a naklone nekih od ovdašnjih glumaca koji su se odali politici pratili zvižduci. Susreti su postali *samo srpski*, što se odrazilo na njegovu ponudu i kvalitet.

Predstavnici Filmskih susreta ove godine su, ponovo, bili u *zvaničnim posetama* drugim festivalima nastalim na prostoru bivše Jugoslavije. Pri put su bili na Pulskom festivalu, gde su Susreti *zvanično pozdravljeni*. Među organizatorima, pogotovo onim iz *niškog dela* Susreta, sve češće se može čuti ideja o potrebi internacionalizacije festivala, koja bi između ostalog podrazumevala i mogućnost da se za zvanične nagrade takmiče glumci iz *regiona* koji igraju u filmovima koji nisu srpski. Konkurencija uvek dovodi do kvaliteta, raznolikost je uvek dobra, a umetnost ne zna za granice.

I to je nekad bila tradicija Filmskih susreta, ona dobra.

Dobro došli u Nišku tvrđavu, još jednom.

D

Foto: Media centar Beograd

Mrvice Beograda za kulturu Srbije ili tri dinara, družę

Mladen Jovanović

NEDVOSMISLENO

Prijateljima iz Srbije govorim da je avgust najbolje vreme za posetu Nišu. Već skoro tri decenije, u drugoj nedelji avgusta ovde se održava Nišville festival. Po meni, najznačajnija kulturna manifestacija u Srbiji, uz Bitef i Fest. Nedelju dana kasnije održavaju se Filmski susreti, kulturni događaj koji je bio od najvećeg značaja u staroj Jugoslaviji. Kultura postane predmet razgovora gdegod krenete. Kultura i novac. Nakon avgusta, ostaju samo razgovori o novcu. Koji nam ovde svima nedostaje.

Zašto ne znate gde vam odlazi novac

U Srbiji vrlo dobro znamo šta koliko košta i kakav kvalitet možemo dobiti u raznim radnjama. Zainteresovani smo da istražujemo šta se nudi, stalno u potrazi za novim, kvalitetnijim i jeftinijim. Ljuti smo na sebe kada nešto platimo skuplje nego što je trebalo.

Ako nam toliko puno znači da znamo gde nam odlazi svaki dinar iz kuće, zašto nismo zainteresovani kako se troši naš novac koji ostavljamo državi? I koliko para dajemo državi?

Na svakih 1.000 dinara koje zaradim kao zaposleno lice, kroz doprinose i poreze državi ostavim 394 dinara. To znači da meni na račun u banci ne legne 1.000, koje zaradim, već svega 606 dinara. Neki će reći da u ova 394 dinara ulaze i porezi i doprinosi na teret poslodavca. Rado potvrđujem i odgovaram da je i taj novac zaraden mojim radom – ne bi nijedan poslodavac trpeo trošak zaposlenog koji nije zarađen na tom radnom mestu.

Prilikom svake kupovine plaćamo državi još 20 odsto PDV. U zavisnosti od toga na šta trošite novac, posebno ako ste pušač ili ako konzumirate alkohol, platite još i akcize, pa i carine. Primera radi, supruge i ja smo u prošlom mesecu državi (preko PDV, carina i akciza) dali još oko 110 od zarađenih 1.000 dinara.

Ne računajući druge prihode koje država ostvaruje od našeg domaćinstva (porez na imovinu, na primer), od onih 1.000 dinara nama na kraju ostane svega 496 dinara. Država nam je uzela 504 dinara. I, kad već tako skupo plaćamo državu, šta zauzvrat dobijamo?

Šta sa parama koje dajem državi

Podaci Ministarstva finansija pokazuju da je u 2015. godini 12,5 odsto budžetskih prihoda išlo ka lokalnim samoupravama. Čak 87,5 odsto prihoda je otišlo u republički budžet. Na naša 504 dinara koje smo ostavili državi, 441 dinar otišao je Republici, a samo 63 dinara lokalnoj samoupravi. Prethodna Vlada je na kraju svog mandata najavila da će dodatno smanjiti prihode lokalne

samouprave, valjda računajući da se na lokalnu može i bez para.

Ovi podaci pokrenuli su novu raspravu kod nas kući. Zapitali smo se: ako bismo mogli da biramo gde se troši naš novac koji ide u državni budžet, kako bi ga potrošili? Šta nam je važno da dobijemo od države?

Mi bismo želeli da se pristojan deo novca izdvoji za obrazovanje i kulturu.

A koliko država troši na kulturu? U budžetu Srbije za 2016, koji iznosi oko devet milijardi evra, za kulturu je ostalo svega oko 0,6 odsto budžeta Srbije (dva do tri puta u procentima manje u odnosu na ozbiljne države). Dakle, od moja 504 dinara koje sam dao državi, na kulturu će država potrošiti oko 2,6 dinara, a od para koje sam dao lokalnoj samoupravi, možda još najviše pola dinara. Tri dinara, družę.

Kako Ministarstvo koristi svoj novac u oblasti kulture

Ministarstvo kulture i informisanja svake godine dodeljuje sredstva za projekte u oblasti kulture. Planirano je da se u 2016. oko 4,3 miliona evra izdvoji za projekte u oblasti kulture za celu Srbiju, ili samo osam odsto sredstava odvojenih za kulturu. Mrvice. Doduše, mrvice od kojih se puno očekuje širom Srbije.

Skoro svaki drugi podržani projekat (tačnije 48 odsto) u 2015. godini bio je iz Beograda. Oko 57 odsto sredstava opredeljenih za projekte je dato projektima iz prestonice. U Beogradu, pak, živi svega 22 odsto stanovništva Srbije.

Podaci iz 2016. nisu mnogo bolji. Osim u pojedinim oblastima, gde jesu podržani projekti iz cele Srbije, sredstva su podeljena krajnje neravnomerno, na štetu *ostatka Srbije*.

Ne treba zaboraviti da Beograd ima najveću prosečnu platu i da je kupovna moć ljudi u Beogradu takva da mogu da izdvoje veći novac za odlazak u pozorište, bioskop, muzej... S druge strane, skoro 90 odsto opština i gradova u Srbiji ima primanja niža od republičkog proseka.

Izgovori i realnost

Opravdanja Ministarstva da izvan Beograda stiže mali broj kvalitetnih projekata su potpuno neprihvatljiva. Prvo, Ministarstvo ne služi da finansira projekte, već da podržava razvoj kulture i umetnosti i obezbedi pristup kulturi i umetnosti svim građanima Srbije upravo od para tih istih građana.

Dodatni problem je što i taj izgovor nije tačan! Odbijeni su projekti institucija i organizacija izvan Beograda koje su prethodno dobijale i sredstva EU, gde je procedura daleko komplikovanija.

I na kraju krajeva, da li je Ministarstvo uradilo ozbiljnu procenu kapaciteta institucija i organizacija u kulturi i prilagodilo svoj način rada realnim potrebama? Ili se u Srbiji podrazumeva da svi moraju da se klanjaju velikim ministrima i prate njihove veličanstvene ideje? Prvi je put razvoja društva, drugi je put razvoja kulta ličnosti.

Izbaciti politiku iz kulture – nije li bolje uvesti kulturu u politiku

Šta država zaista želi da uradi sa kulturom? Šta je cilj kulturnih politika i gde dalje usmeriti napore države? Vera da će jedna strategija ili jedan zakon o kulturi rešiti sve, nažalost, naivna je.

Šta je vizija razvoja kulture u Srbiji? To nije pitanje na koje bi državni aparatčici i poslušni ministri trebalo da daju odgovor. Ovo je pitanje na koje prvenstveno ljudi u kulturi moraju da imaju jasan i precizan odgovor – svoj jasan i nedvosmislen politički zahtev.

Da li ćemo kulturu potpuno pogrešno gurati na tržište koje se ispostavilo da je groblje kvaliteta i u daleko bogatijim i obrazovanijim društvima? Ili će Srbija razvijati odgovornu kulturnu politiku, brinući o tome da je izuzetan kvalitet kulturno-umetničkih sadržaja prisutan i pristupačan svim građanima Srbije? Vreme je da ovi razgovori izađu iz kuća i hodnika ustanova gde se vode u pola glasa, u strahu da ih partijski postavljen direktor ne čuje. Vreme je da se ovi razgovori vode na medijima u udamnim terminima, u Vladi, u parlamentu, u ustanovama i na javnim raspravama širom Srbije.

Za nas Nišlije, sada nakon Nišville festivala, ostaje da se radujemo Filmskim susretima. Uprkos politici, uprkos očiglednoj budžetskoj nepravdi u Srbiji, kultura opstaje zahvaljujući entuzijazmu pojedinaca koji festivale organizuju i ljubavi publike željne kvalitetnih sadržaja. Kada bi se taj entuzijazam svih nas okrenuo i ka stvaranju jasnih političkih zahteva, pre svega u zahtevu za veće i pravednije budžete za kulturu, živeli bi u daleko boljoj Srbiji.

Autor je predsednik Upravnog odbora Nacionalne koalicije za decentralizaciju i posetilac Filmskih susreta

Dodatak realizovan uz podršku Ministarstva kulture i informisanja Republike Srbije

D

POSEBNO IZDANJE LISTA DANAS
Urednik dodatka: Dragan Stošić
Tekstovi: Zorica Miladinović
Fotografije: Filmski susreti
Korektura: Ana Rončević
Prelom: Zoran Spahić